

INTERNATIONALE SAMENWERKING

Wekenlang stond het Engelse poldergebied Somerset Levels onder water. Met nog meer stormen op komst, klonk het op enig moment vanuit de lokale burgers en politici: “Call in the Dutch”. Maar het bleef bij 20 pompen en vier dijkinspecteurs. Een plan om de geteisterde vlakte tegen nieuwe extreme regenval te beschermen kost 100 miljoen pond. Het is maar de vraag of dat geld er gaat komen. Hoe ver moet de overheid gaan in de bescherming tegen overstromingen als gevolg van een extreme weersituatie. Of is het beter om overstromingen gewoon te accepteren. Nederland geeft verhoudingsgewijs veel meer uit aan waterveiligheid maar via een achterdeur - met de komst van op risico gebaseerde veiligheidsnormen - ontkomt ook Nederland niet aan de vraag of overstromingen tot op zeker hoogte onvermijdelijk zijn.

Spiegeling aan Nederlandse waterveiligheid

Is Somerset Levels

Door Jac van Tuijn

Het Engelse poldergebied Somerset Levels heeft het extreem voor de kiezen gehad. Nooit viel er in Engeland zoveel regen en het water kon niet weg omdat elkaar snel opvolgende zuidwestelijke stormen, het zeewater in het Kanaal van Bristol hoog opzette zodat de vlakte zijn water niet kwijt kon. Vol trots zagen we hoe de grote pompen van het Nederlandse bedrijf Van Heck het water uit de polders wegpompten en vier Nederlandse dijkinspecteurs met hun notebooks de toestand van de dijken in kaart brachten. Inmiddels is het water weggepompt en zijn de eerste baggerwerkzaamheden begonnen. De roep om Nederlandse waterexpertise is verstomd en de verantwoordelijke autoriteiten, het Environment Agency, de Somerset County Council en het Parret Drainage Board Consortium zijn begonnen met de noodzakelijke verbeteringen aan te brengen aan het watersysteem.

Zo gaat het meestal na grote overstromingen. Grote waterrampen leggen genadeloos bloot waar de zittende regering tekort heeft geschoten. Burgers en oppositie verwijten de regering laksheid en

de media trekt met TV-ploegen naar Nederland om te laten zien hoe het wel kan. Na de ramp ontstaat al snel een politiek debat over de torenhoge kosten van een snel opgetuigd waterveiligheidsplan. Zo ging het na grote overstromingen in Australië (2010), Thailand (2011), Mexico (2013), Duitsland (2013) en nu ook weer in Engeland.

Eenzijdige beelden uit Nederland

“Jullie zijn wereldleiders als het gaat om bescherming tegen overstromingen. Geen enkel ander land heeft zoveel expertise met watermanagement”, laat Steve Dury van de Somerset County Council weten op de vraag waarom toch iedere keer ‘Call in the Dutch’ wordt geroepen. Dury is project manager Coast, Catchment, Levels & Moors bij de council en heeft ook vijf jaar gewerkt bij Rijkswaterstaat in Den Haag. Hij is dus goed bekend met het Nederlandse watermanagement. Hij waarschuwt dat in het buitenland wel een verkeerd beeld heerst. “De beelden laten iedere keer de harde constructies voor jullie kustverdediging zien. En in de meeste gevallen gaat het daar in het buitenland niet

nog wel houdbaar?

om. De beelden laten niet zien wat er in Nederland allemaal nog meer gebeurt. Met name rond jullie rivieren.” Dury was blij te zien dat dit keer de Britse TV ook reportages liet zien van Ruimte voor de Rivier met de constructie van terpen waar boeren op kunnen wonen. “Er was ook aandacht voor jullie Deltaprogramma met zijn langetermijn strategie. Dat soort vernieuwingen hebben we in Engeland ook nodig. Hoe breng je belangen bij elkaar en hoe ontwikkel je een langetermijn strategie. Daar kunnen wij de Nederlandse expertise goed bij gebruiken”, verzekert Dury. Hij wijst erop dat die kennisuitwisseling al gaande is via Europese samenwerkingsprojecten. Zelf was Dury betrokken bij het klimaatadaptatie project Wave waarbij Somerset County Council heeft samengewerkt met de waterschappen van Groot Salland en Regge en Dinkel.

Onderaan het lijstje

Inmiddels is de discussie begonnen over een betere bescherming van het geteisterde gebied. Er ligt nu een 20-jaren plan op tafel

met onder meer een voorstel om de Parret rivier af te sluiten met een sluis of stormkering en de pompcapaciteit voor het uitslaan van water te vergroten. Veelal harde maatregelen met een prijskaartje van 100 miljoen pond. Wie gaat dat betalen? Het budget van het Environment Agency bedraagt slechts 600 miljoen pond per jaar voor heel Engeland. Het agentschap moet daarom prioriteren en in de praktijk komt dat erop neer dat projecten pas worden gestart als de kosten-baten ratio minimaal 8 op 1 is. De investering van 1 pond aan een beschermingsmaatregel moet minimaal 8 pond schade voorkomen. De Somerset Levels is een buitengebied en scoort niet hoger dan 2 op 1. Met de huidige prioriteringssysteem staat de uitvoering van het nieuwe beschermingsplan voor Somerset Levels dus onderaan het lijstje van het Environment Agency.

Politieke keuze

“Bedenk dat het in Somerset Levels om 80 woningen ging, terwijl in de afgelopen winter in Engeland zo'n 7000 huizen onder water hebben gestaan”, voegt Jaap Flikweert van Royal

INTERNATIONALE SAMENWERKING

HaskoningDHV toe. Hij werkt al tien jaar op het Engelse kantoor van het adviesbureau. “Alleen al de Sinterklaasstorm op 5 december zette aan de oostkust 2500 woningen onder water. Daar is nauwelijks aandacht voor geweest in de media. “Volgens Flikweert heeft Engeland een heel gevarieerd landschap en verschilt de overstromingsproblematiek sterk per gebied. Hij weerlegt de kritiek op het Environment Agency alsof die er in Somerset Levels een zootje van zou hebben gemaakt. “Met een totaal jaarbudget van 600 miljoen pond komt het agentschap gewoon tekort om alle beschermingsplannen uit te voeren. Ik heb daar in meerdere interviews voor de Britse televisie op gewezen. Daarin verschilt de situatie in Nederland. Nederland heeft een langetermijn strategie en daarvoor is ook geld vrijgemaakt. Uiteindelijk is het een politieke keuze tussen allerlei maatschappelijke issues die allemaal veel geld kosten.”

Kosteneffectieve oplossingen

De 20 grote mobiele pompen van Van Heck uit het Groningse Noordwolde hebben veel aandacht getrokken. Daarna hebben vier Nederlandse dijkspecteurs nog assistentie verleend bij het in kaart brengen van zwakke plekken in de dijken, maar daarna werd het stil rond de Nederlandse betrokkenheid. Toch ziet Flikweert de rol van de Nederlandse watersector nog niet uitgespeeld. “In Engeland moet nog veel gebeuren en het gaat erom oplossingen aan te bieden die helpen meer risico-reductie te bereiken voor minder geld. Als gevolg van de overstromingen afgelopen winter zijn we gaan inventariseren welke Nederlandse oplossingen binnen die context toepasbaar zijn.” Flikweert verwacht daar veel interesse voor.

Lokale oplossingen

Het is dus maar zeer de vraag of het 20-jaren plan voor Somerset Levels ooit gerealiseerd zal gaan worden. Daar zijn Dury en Flikweert het beiden over eens. Maar als de Parrett rivier niet wordt afgesloten en de pompcapaciteit niet wordt vergroot, dan zullen de polders bij de eerstvolgende extreme regenval wederom onderlopen. Dury spreekt van een paradigm shift. “Het besef moet hier doordringen - net als in Nederland al is gebeurd - dat als er meer regen valt, er simpelweg meer ruimte nodig is om al dat water op te kunnen vangen. Daarvoor zullen belanghebbenden zoals de landbouw en natuurorganisaties samen met de lokale waterautoriteiten aan tafel moeten gaan zitten. Het probleem alleen is dat die samen geen gezag en geen geld hebben”, zo schetst Dury het dilemma. Bovendien zijn de verhoudingen tussen landbouw, natuurorganisaties en overheden in Somerset Levels sterk gepolariseerd nu het gebied al meerdere keren onder water heeft gestaan.

Noodoverloopgebieden

Het begrip Ruimte voor de rivier wordt in Engeland veel ruimer geïnterpreteerd dan in Nederland. In Nederland gaat het om terugleggen van dijken zodat rivieren meer water kunnen afvoeren of om het aanleggen van speciale waterbergingsgebieden. In Engeland gaat het ook om zogenaamde spillways zoals een bewust laag gehouden dijkvak waar het water op enig moment overheen kan stromen. Hierdoor lopen landbouwgronden onder en niet een stad. In Nederland heet dat noodoverloopgebieden, maar dat woord durft niemand meer in de mond te nemen sinds het hoog opgelopen politieke debat in 2002 over het plan voor een noodoverloopgebied in de Ooijpolder bij Nijmegen.

Complexe watersystemen

Als het niet lukt regionale fondsen vrij te maken, dan zullen de graslanden in Somerset Levels nog vaak onder water staan. Dat vreest ook Siem Jan Schenk van LTO Nederland. “In Engeland speelt de landbouw nauwelijks een grote rol in de landelijke politiek en ontbreekt het ook aan een langetermijn visie om de overstromingsproblematiek aan te pakken. De boeren in Somerset Level zullen zelf met oplossingen moeten komen en die met de andere belanghebbenden in het gebied moeten afstemmen. In Nederland gebeurt dat altijd via discussies in het waterschapsbestuur. Zo wordt het lokale watersysteem bij ons continu aangepast”, aldus Schenk.

Blauwe diensten

Ook Schenk is geïnterviewd door de Britse televisie en hem is gevraagd of het klopt dat Nederlandse boeren werden betaald voor waterdiensten. Zoiets bestaat nog niet in Engeland maar er wordt wel over gesproken. “Ik heb dat bevestigd maar er ook direct bij verteld dat de Nederlandse boeren ook ieder jaar duizenden euro's aan waterschapsbelasting betalen. Natuurlijk helpt het dat een boer wordt betaald voor het opzetten van het waterpeil in de sloten op zijn land en dat hij een vergoeding krijgt als zijn land onderloopt. Maar dit kleinschalig waterbeheer lost de grotere problemen in een riviergebied niet op. Daarvoor zijn andere maatregelen nodig”. Schenk snapt dat ook in Nederland er een plafond zit aan het beschikbare geld om grote overstromingen te voorkomen. “Maar ik hoop niet dat we zover komen dat het laten overstromen van buitengebied, het uitgangspunt gaat worden. Nederland heeft veel hoogwaardige landbouwgrond en we hebben een eeuwenlange traditie om die gronden te beschermen. Economisch gezien is een overstroming van Schiphol altijd ernstiger dan een overstroming in een krimpregio. Maar we kunnen het niet maken om buitengebieden zo maar op te geven.”⁸

Bijzondere weersomstandigheden in Zuidwest-Engeland

Volgens het Britse MetOffice is de serie zuidwestelijke stormen en de extreme regenval het gevolg van de buitengewoon sterke noordelijke straalstroom en het warmere zeewater op de Atlantisch oceaan. In een speciale publicatie over de recente stormen zegt het MetOffice dat er geen aantoonbaar verband is met klimaatverandering. Daarvoor is het weer in Engeland te grillig. Het Engelse weerinstituut ziet wel een trend in de meer zuidelijkere route van de stormen die boven de warmere zee meer water opnemen.

Van midden december tot midden februari heeft het in zuidwestelijk Engeland bijna onophoudelijk geregend. De grond was al helemaal verzadigd toen zich op 5 januari de grootste storm aandiende. Overstromingen waren onvermijdelijk. De storm had niet alleen een grote omvang maar zat ook laag in de atmosfeer waardoor de golfenergie bijzonder hoog werd. De golfenergie is vooral door de Britse kust opgevangen en Nederland bleef in de 'luwte'.

Bron: *The Recent Storms and Floods in the UK, MetOffice, February 2014*

De enorme pompen van VanHeck gaven daadwerkelijke hulp

